

Таким чином, основоположні права людини і громадянина, в тому числі й в сфері інтелектуальної власності, не підлягають обмеженню навіть у період дії воєнного стану. Адже без їх забезпечення і гарантування неможливим є існування людини і держави у правовому демократичному полі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/1250506>
4. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України 2174-IX від 01.04.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text>
5. Андрощук Г. Захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану: прийнято закон. Г. Андрощук. Юридична Газета online. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/zahist-interesiv-osib-u-sferi-iv-u-period-diyi-voennogo-stanu-priynyato-zakon.html>

Ключові слова: сфера інтелектуальної власності, воєнний стан, охорона прав інтелектуальної власності, строк майнових прав інтелектуальної власності, перебіг строків.

Key words: sphere of intellectual property, martial law, protection of intellectual property rights, term of property rights of intellectual property, course of terms.

ДМИТРИШИН ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ

*Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами,
старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

З ранку 24 лютого 2022 року почалась активна фаза неспровокованої, агресивної, загарбницької війни Російської Федерації проти України і по всій території України, Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Верховною Радою України, введено воєнний стан. Згідно чинного законодавства, у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституцій-

ні права і свободи людини і громадянина, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Проте, незважаючи на війну, економіка України має працювати і забезпечувати ресурси для нашої перемоги. Одним з критично важливих в такий час питань є забезпечення безперерйного функціонування механізмів набуття, захисту і охорони прав інтелектуальної власності, захисту інтересів як фізичних осіб – авторів та винахідників, так і юридичних осіб – власників прав, вітчизняних та іноземних інвесторів.

Особливо ці питання є актуальними зважаючи на те, що процедури у сфері інтелектуальної власності досить жорстко прив'язані до певних часових рамок, які встановлені чинним законодавством та міжнародними договорами, до яких Україна приєдналась у встановленому порядку. Порушення цих вимог призводить до не виправних наслідків для можливості вчинення певних дій та пов'язане з набуттям та /чи втратою прав на об'єкти інтелектуальної власності. Ще більшої актуальності набуває важливість законодавчого забезпечення збереження таких прав той факт, що досить значна кількість заявників, правовласників, представників, які мають право вчиняти від їх імені юридично значимі дії, покинули межі своїх місць постійного перебування, не мають доступу до поштових відправлень та позбавлені можливості вчиняти такі дії.

Зважаючи на важливість та нагальність необхідності законодавчого врегулювання ситуації, що склалась, Верховною Радою України, 01 квітня 2022 року було прийнято Закон [1], який мав на меті забезпечення належної охорони інтелектуального ресурсу у воєнний час та наочним свідченням підтримки державою національних винахідників, інноваційного бізнесу та намагання покращення умов для залучення іноземних інвестицій в Україну.

Цим Законом передбачено, що з дня введення в Україні воєнного стану припиняється перебіг строків, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав, визначених спеціальними законами України у сфері інтелектуальної власності та підзаконними актами. Перебіг цих строків поновлюється з дня, наступного за днем скасування воєнного стану, з урахуванням часу, що минув до їх зупинення.

Якщо строк продовження дії охоронного документу на об'єкт інтелектуальної власності або строк підтримання чинності майнових прав на нього припадає на день введення в Україні воєнного стану, чи на дату після неї, відповідна дія вважається вчиненою вчасно, якщо вона вчинена не пізніше дев'яностого дня, наступного за днем скасування воєнного стану.

Майнові права інтелектуальної власності, строк чинності яких спливає 24 лютого 2022 року, або протягом дії воєнного стану, залишаються чинними, до дня, наступного за днем скасування воєнного стану. З моменту скасування воєнного стану, чинність майнових прав інтелектуальної власності може бути продовжена у встановленому порядку.

При цьому, зупинення перебігу строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав не припиняє чинність майнових прав інтелектуальної власності.

Також Закон передбачає можливість уповноваженим особам подати документи, подання яких вимагається спеціальними законодавством України у сфері інтелектуальної власності, протягом дев'яноста днів, від дня скасування воєнного стану, без сплати збору за продовження, подовження чи поновлення відповідних строків.

Однак, як вважають деякі фахівці, прийнятий Закон має певні вади, зокрема: не конкретизує процедуру відновлення прав у післявоєнний час; не урегульовує відносини конфлікту пріоритетних прав; не визначає правові наслідки входження патентної документації до рівня техніки за заявками, права на які втрачені під час дії воєнного стану; не встановлює порядку вирішення конфліктів відновлених та чинних прав, у тому числі розгляд заперечень Національним органом інтелектуальної власності, позовів судовими органами, заяв Антимонопольним комітетом, митними і правоохоронними органами та не вирішує питання, пов'язані з представництвом інтересів довірительів, повірені яких в силу обставин воєнного стану не мають змоги вчиняти відповідні дії [2].

Інші автори звертають увагу на те, що не дивлячись на форс-мажорні обставини, в яких опинилась низка підприємств, слід за можливості дотримуватись умов договорів щодо ІВ. Хоча законодавством передбачено можливість звільнення від відповідальності у разі порушення зобов'язань, у разі доведення, що такі порушення відбулись у зв'язку з обставинами непереборної сили, однак факт наявності обставин непереборної сили не звільняє осіб від виконання зобов'язань. І у кожному конкретному випадку необхідно довести, що зобов'язання не могло бути виконане у зв'язку з форс-мажором. Тягар доведення буде лежати на стороні, яка порушила чи не виконала зобов'язання. Необхідно буде доводити не лише факт форс-мажору, а і його вплив на можливість виконати зобов'язання, наприклад, відсутність персоналу у зв'язку з виїздом за кордон чи мобілізацією, релокацію бізнесу з території, на якій велись бойові дії, припинення роботи банківських установ, поштового чи електронного зв'язку, припинення роботи контрагентів та поставок комплектуючих чи пального тощо [3].

Доцільно зазначити, що у період воєнного стану, можуть більш широко використовуватись механізми примусового ліцензування деяких об'єктів промислової власності. Так, з метою оборони держави, Кабінет Міністрів України може дозволити використання запатентованого винаходу (корисної моделі) визначеній ним особі без згоди володільця патенту, тобто, надати примусову ліцензію [4; 5]. При цьому: 1) така ліцензія надається виходячи з конкретних обставин; 2) обсяг і тривалість ліцензії визначаються метою наданого дозволу ; 3) ліцензія є невиключною; 4) ця ліцензія не передається іншим особам, крім випадку, коли вона передається разом з тією частиною підприємства чи

ділової практики, в якій здійснюється це використання; 5) використання ліцензії має бути переважно для забезпечення потреб внутрішнього ринку; 6) про надання ліцензії володільцю патенту надсилається повідомлення одразу, як це стане практично можливим; 7) примусова ліцензія відміняється, якщо перестають існувати обставини, через які його видано; і 8) володільцю патенту сплачується адекватна компенсація відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі). З метою дотримання прав ліцензіара за примусовою ліцензією, законодавством встановлено, що рішення Кабінету Міністрів України про надання такої ліцензії, строк і умови її надання, розмір та порядок виплати винагороди володільцю патенту та інші аспекти можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Також необхідно звернути увагу про ті особливості, які зазнала діяльність Національного органу інтелектуальної власності, який забезпечує розгляд заявок, експертизу та видання охоронних документів, у період воєнного стану. Зокрема, НОІВ не здійснює «паперового» документообігу у відносинах з зовнішніми контрагентами. Відносно об'єктів промислової власності, то національні заявки подаються виключно через системи електронної взаємодії НОІВ а листування здійснюється через електронну адресу Укрпатенту office@ukrpatent.org. В залежності від ролі та важливості документа, певний перелік документів приймається виключно у випадку, якщо вони підписані з використанням кваліфікованого електронного підпису.

Заявки на державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, та інші дії, пов'язані з об'єктами авторського права, подаються на електронну адресу Укрпатенту copyright@ukrpatent.org, за наявності кваліфікованого електронного підпису.

Що стосується оскарження дій НОІВ в адміністративному порядку, то розгляд заперечень по суті в апеляційному засіданні Апеляційною палатою НОІВ, зокрема в режимі відеоконференції, тимчасово зупинено. Проте, за клопотанням учасників розгляд заперечення може бути проведений в порядку письмового провадження на підставі наявних матеріалів.

У якості висновку можна зазначити, що законодавцями здійснено заходи з захисту інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності у період дії воєнного стану спрямовані на зменшення негативного впливу на економічний розвиток в Україні та ефективне відновленню діяльності державної системи правової охорони інтелектуальної власності після нашої перемоги і закінчення війни.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 01.04.2022 р. № 2174-IX «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» /

Офіційний вісник України від 29.04.2022 – 2022 р., № 33, стор. 100, стаття 1749, код акта 110972/2022

2. Потоцький М. Охорона прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану /Закон і бізнес. Електронний ресурс: https://zib.com.ua/ua/151006-ohorona_prav_intelektualnoi_vlasnosti_v_umovah_voennogo_stan.html
3. Михалков М. ІВ під час воєнного стану: ліцензування – під примусом, чинність – під питанням, зобов'язання – в силі / Закон і бізнес. Електронний ресурс: https://zib.com.ua/ua/151590-iv_i_voenniy_stan_chinnist_pid_pitanniam_zobovyazannya_v_sil.html
4. Закон України Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 7, ст. 32
5. Постанова Кабінету Міністрів України 14 січня 2004 р. N 8 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) чи зареєстрованого компонування напівпровідникових виробів» / Офіційний вісник України від 30.01.2004 – 2004 р., № 2, том 1, стор. 24, стаття 38, код акта 27416/2004

Ключові слова: інтелектуальна власність, військовий стан, набуття патентних прав, примусова ліцензія, Національний орган інтелектуальної власності.

Key words: intellectual property, martial law, acquisition of patent rights, compulsory license, National Intellectual Property Authority.

ГАЛУПОВА ЛАРИСА ІГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук*

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Конституція України гарантує кожному свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54). Розвиток інтелектуальної творчої власності не здатні пригальмувати ні вірус гострої респіраторної інфекції COVID-19, ні військові дії чи введення воєнного стану. Все це є викликом, які скоординують або визначають напрямок, в якому розвивається інтелектуальна власність. В умовах боротьби із коронавірусною інфекцією, актуальними стали винаходи та корисні моделі, які лежать в основі лікарських засобів та вакцин. Також варто зазначити, що в цих умовах, було створено багато об'єктів авторського права, зокрема, лекції, промови, наукові статті, доповіді, які стосуються питань щодо даного вірусу. В умовах боротьби із збройною агресією, актуальним стає розвиток оборонної сфери: